

การศึกษาการบังคับใช้กฎหมายต่อต้านการค้ามนุษย์ระหว่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้า
มนุษย์ พ.ศ. 2551 ของไทยและกฎหมายคุ้มครองเหยื่อการค้ามนุษย์ของสหรัฐอเมริกา
A Study of Enforcement on Anti-Human Trafficking Act B.E. 2551 (2008) of Thailand and
Trafficking Victims Protection Act of United States of America.

เลิศศักดิ์ บริรักษ์เลิศ¹, และสุพัตรา แผนวิชิต²

Loetsak Borilukloet¹, and Supatra Phanwichit²

¹นักศึกษา ปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

²อาจารย์ สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

¹Master Student of Laws Sukhothai Thammathirat Open University

²Lecturer from the School of Law Sukhothai Thammathirat Open University

Corresponding Author Email: loetsak_it@hotmail.co.th

Received: 18 October 2020

Revised: 19 November 2020

Accepted: 22 November 2020

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ถึงการบังคับใช้กฎหมายต่อต้านการค้ามนุษย์ระหว่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ของประเทศไทย และกฎหมายคุ้มครองเหยื่อการค้ามนุษย์ของสหรัฐอเมริกาและวิเคราะห์และเสนอแนะแนวทางแก้ไขกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ของประเทศไทยให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงเอกสาร โดยมุ่งเน้นศึกษาเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2558 และ 2560 และกฎหมายคุ้มครองเหยื่อการค้ามนุษย์ของสหรัฐอเมริกาสหรัฐอเมริกา พ.ศ. 2543 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2546, 2548, 2551 และ 2556 ผลการวิจัยพบว่า การบังคับใช้กฎหมายต่อต้านการค้ามนุษย์ยังขาดความชัดเจนในแง่ของคำจำกัดความ ไม่มีบทกำหนดโทษที่เหมาะสมกับความรุนแรงของปัญหา การบูรณาการสรรพกำลังและกำหนดบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่ชัดเจนทั้งในเชิงป้องกันและปราบปราม รวมทั้งการสร้างความรู้ความเข้าใจและการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน และภาคธุรกิจผู้ประกอบการยังไม่เพียงพอ ดังนั้นเพื่อสัมฤทธิ์ผลของการบังคับใช้กฎหมายต่อต้านการค้ามนุษย์จึงควรจัดตั้งแผนกในศาลยุติธรรมขึ้นมาพิจารณาคดีเกี่ยวกับการค้ามนุษย์โดยเฉพาะ หรือกำหนดมาตรการอื่นที่จะเร่งกระบวนการดำเนินคดีการค้ามนุษย์ เพื่อให้การดำเนินคดีเป็นไปอย่างรวดเร็ว และสามารถลงโทษผู้กระทำผิดได้อย่างเหมาะสม

คำสำคัญ: การบังคับใช้กฎหมาย, การต่อต้านการค้ามนุษย์, กฎหมายคุ้มครอง

Abstract

The purposes of this study were to study and analyze the enforcement of anti-human trafficking laws between Anti-Human Trafficking Act B.E. 2551 of Trafficking Victims Protection Act of the United States of America and to analyze and propose appropriate recommendations to the law relation to actions in preventing and combating human trafficking in Thailand to be appropriate and effective. This research is qualitative research methods, By using the Documentary research technique. This research focuses on the study of Anti-Human Trafficking ACT, B.E. 2551 (2008) as amended B.E. 2558 (2015) and 2560 (2017), Trafficking Victims Protection Act of 2000 (TVPA). Trafficking Victims Protection Reauthorization Act of 2003 (TVPRA 2003) as amended B.E. 2546 (2003), B.E. 2548 (2005), B.E. 2551

(2008) and 2556 (2013). The results showed that the enforcement of anti-human trafficking laws was not clear to in terms of definition. There was not penalties appropriate to the severity of the problem. The integration of forces and the role of the relevant departments were not yet clear, both deterrent and prevention. Including raise awareness and promote the participation of the public and business sectors were not enough. Therefore, the enforcement of anti-human trafficking laws has been successfully. Therefore, the researcher proposed that created a department involve human trafficking cases in the Court of Justice to consider cases specifically or prescribed measures speeding up the human trafficking litigation process to be let the proceedings go quickly.

Keywords: Law Enforcement, Anti-human Trafficking, Protection Act

บทนำ

รัฐบาลไทยให้ความสำคัญกับการป้องกันปราบปรามและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์อย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด เนื่องจากปัญหาเรื่องการค้ามนุษย์ (Trafficking in Persons) เป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อประเทศไทยเป็นอย่างมาก เพราะถือว่าเป็นอาชญากรรมที่ละเมิดต่อหลักสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง เป็นอาชญากรรมในด้านการบังคับใช้แรงงาน และบังคับให้มีการค้าประเวณี และประเทศไทยได้พยายามหาวิธีการแก้ไขปัญหการค้ามนุษย์อย่างต่อเนื่อง โดยวิธีการที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การออกกฎหมายเฉพาะเพื่อป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ที่เรียกว่า พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 (ประสงค์ มหาสิทธิ์กุล, 2552, น.47) การค้ามนุษย์ถูกจัดว่าเป็นหนึ่งในอาชญากรรมข้ามชาติที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ โดยการค้ามนุษย์มีลักษณะการดำเนินงานที่มีรูปแบบเครือข่ายและมีการขยายอย่างกว้างขวางในระบบสังคมรูปแบบอิทธิพลต่าง ๆ รวมถึงการหมุนเวียนของเงินทุนที่เกิดขึ้นในวงจรอาชญากรรมจำนวนมาก ซึ่งเป็นเหตุมาจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมที่มีการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจและเทคโนโลยีที่มีการเจริญก้าวหน้าไปอย่างก้าวกระโดด

อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ยังมีปัญหายุ่งยากประการ พรบ. ฉบับนี้ได้มีการประกาศและเริ่มบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 5 มิถุนายน 2551 เป็นต้นมา ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมีความตั้งใจอย่างเต็มที่ในการขจัดปัญหาการค้ามนุษย์อย่างจริงจัง มีกฎหมายเป็นการเฉพาะสำหรับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์จนมาถึงปัจจุบันนี้ ในปี 2563 เป็นระยะเวลาเกือบ 12 ปีแล้วที่ พรบ.ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์มีผลบังคับใช้อย่างเป็นทางการแต่ผลที่ออกมาไม่น่ากลับไม่ได้ผลเท่าที่ควร อันจะเห็นได้จากรายงานล่าสุดพบว่าสถานการณ์การค้ามนุษย์นั้นนับวันยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้นทุกที ซึ่งมีการจับกุมได้มากขึ้นเรื่อย ๆ โดยไม่มีทีท่าว่าจะลดลง และจากรายงานการค้ามนุษย์ประจำปี พ.ศ. 2562 ของสถานทูตสหรัฐและสถานกงสุลในประเทศไทย (สถานทูตสหรัฐและสถานกงสุลในประเทศไทย, 2563) ได้จัดระดับมาตรฐานขั้นต่ำให้ประเทศไทยอยู่ใน ระดับ 2 (Tier 2) คือ ประเทศซึ่งรัฐบาลไม่ได้ปฏิบัติตามมาตรฐานขั้นต่ำของกฎหมาย TVPA โดยสมบูรณ์ สาเหตุในการที่ทำให้ พรบ. ฉบับนี้ไม่สัมฤทธิ์ผลส่วนหนึ่ง ก็เนื่องมาจากการที่เจ้าหน้าที่รัฐของไทยบางหน่วยงานยังคงนิ่งเฉยไม่แก้ไขปัญหาก็อาจเป็นเพราะผลประโยชน์ หรืออคติบางประการ รวมถึงมีเจ้าหน้าที่ของรัฐที่สมรู้ร่วมคิดเพื่อเอื้อประโยชน์ในการดำเนินคดีและตัดสินลงโทษนักค้ามนุษย์ ซึ่งเมื่อมีกฎหมายแต่ไม่มีผู้บังคับใช้อย่างจริงจังก็ย่อมไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์อันแท้จริงของกฎหมาย นอกจากนี้สาเหตุอีกส่วนหนึ่งที่ทำให้ พรบ. ฉบับนี้ไม่อาจใช้บังคับได้ตามเจตนารมณ์ (วรรณวิษ สว่างแจ้ง, 2558, น.3-4) เนื่องมาจากปัญหาของตัว พรบ. เอง ซึ่งอาจแยกพิจารณาจากปัญหาหลักที่เกิดจากการบังคับใช้ตามกฎหมาย 2 ประการ ดังนี้

ประการที่ 1 เนื่องจากพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ฉบับนี้เป็นกฎหมายใหม่ที่ร่างขึ้นโดยการสร้างฐานความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ขึ้นมาใหม่ จึงเกิดปัญหาเกี่ยวกับความรู้ของผู้บังคับใช้กฎหมาย เช่น เมื่อเกิดความผิดฐานค้ามนุษย์ขึ้นผู้เฝ้าสอบสวนที่ไม่มีความรู้ในเรื่องการค้ามนุษย์มากนักก็ไม่สามารถปรับได้ว่าข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นนั้นเข้า

องค์ประกอบความผิดฐานค้ามนุษย์ตาม พรบ. ฉบับนี้หรือไม่ ซึ่งหลายครั้งผู้มีอำนาจสอบสวนได้ปรับเรื่องการค้ามนุษย์นี้เข้าไปกับความผิดทางอาญา เช่น ความผิดเกี่ยวกับการหน่วงเหนี่ยว กักขัง ซึ่งผู้มีอำนาจสอบสวนมีความรู้ความเข้าใจมากกว่า โดยการปรับบทบัญญัติเช่นนี้เป็นการก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้เสียหายในคดีนี้ได้

ประการที่ 2 ขั้นตอนในการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ในบางประการมีความยุ่งยากซับซ้อน เช่น กรณีความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์นั้นเกิดขึ้นกับเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี ป.วิ.อ. ของไทยได้กำหนดให้การสอบสวนต้องทำในสถานที่ที่เหมาะสมและมีสหวิชาชีพร่วมในการสอบสวนด้วย ซึ่งในทางปฏิบัตินั้นเป็นเรื่องที่ยุ่งยากสำหรับพนักงานสอบสวน จึงมีการนัดการสอบสวนออกไปเป็นเวลาที่ค่อนข้างนานทำให้ผู้เสียหายบางคนที่ไม่สะดวกในการดำเนินคดีเล็กดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดไป หรือกรณีที่มีความผิดเกิดขึ้นในหลายเขตอำนาจเพราะการค้ามนุษย์นี้ มักจะทำการเป็นเครือข่ายใหญ่เชื่อมโยงกันทำให้ความผิดเกิดในเขตหลายท้องที่ ซึ่งเจ้าหน้าที่มักจะทำการสอบสวนความผิดเฉพาะในเขตของตนเอง ไม่อยากทำงานข้ามเขตเพราะจะเกิดความยุ่งยากคดีอีกส่วนหนึ่งจึงหยุดลงในส่วนนี้ หรือกรณีความผิดที่เกิดขึ้นนอกราชอาณาจักร เช่น การค้ามนุษย์ที่ใช้ประเทศไทยเป็นประเทศต้นทางหรือใช้ประเทศไทยเป็นทางผ่านไปยังประเทศที่สามเหล่านี้ อำนาจการสอบสวนจะเป็นของอัยการสูงสุดซึ่งการส่งเรื่องไปที่อัยการสูงสุด และกว่าจะได้ตัวผู้ได้รับมอบหมายก็ใช้เวลานาน ทำให้ผู้เสียหายหลายรายเลิกติดตามคดีในส่วนนี้ เป็นต้น

อาจกล่าวได้ว่ากฎหมายการค้ามนุษย์ที่ได้ร่างออกมานั้นมีข้อบกพร่องในเรื่องของการไม่อาจใช้บังคับได้จริง ซึ่งก็เป็นผลพวงมาจากการที่รัฐมุ่งเน้นแต่การออกกฎหมายมาเพื่อควบคุมการกระทำของคนในสังคม โดยอ้างเรื่องการปกป้องสิทธิ และเสรีภาพของมนุษย์ จนลืมมองไปว่ากลไกของรัฐนั้นไม่อาจทำการบังคับได้ตามกฎหมาย ย่อมทำให้กฎหมายที่ออกมานั้นไร้ความหมาย ขาดความศักดิ์สิทธิ์ และนอกจากนี้แล้วการออกกฎหมายมาโดยไม่คำนึงถึงความพร้อมในการบังคับใช้ ย่อมทำให้เกิดช่องว่างสำหรับการที่ผู้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายดังกล่าว จะทำการแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบจากกฎหมายนั้น อีกทั้งหากกฎหมายได้มีการบังคับใช้เป็นเวลานาน อย่างเช่น กฎหมายฉบับนี้ออกมาใช้ 12 ปี แล้วก็ตาม แต่ยังไม่ได้มีการบังคับใช้อย่างจริงจังกับคดีที่เกิดขึ้น และการบังคับใช้กฎหมายนั้นเป็นการเลือกปฏิบัติ ซึ่งจะทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับใช้กฎหมายและสังคมเสื่อมลงไป

ดังนั้น จากปัญหาที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้นจะเห็นได้ว่ายังมีช่องว่างในการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 บทบัญญัติยังคงไม่เหมาะสมกับเหตุการณ์ความรุนแรงของการค้ามนุษย์ในปัจจุบันที่มีความซับซ้อนและถือว่าเป็นอาชญากรรมข้ามชาติที่ทุกชาติให้ความสำคัญ เพราะถือว่าเป็นภัยคุกคามที่มนุษย์ทำกับมนุษย์ด้วยกันเอง รัฐบาลจึงได้มีการกำหนดการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2558 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2560 ขึ้นเพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์เป็นไปอย่างสมบูรณ์ สร้างความเชื่อมั่นในการลดปัญหาการค้ามนุษย์ให้เป็นไปอย่างได้ผลดีและยั่งยืน ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาแนวคิด และการบังคับใช้กฎหมายต่อต้านการค้ามนุษย์ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติมทั้งสองฉบับเพื่อทราบแนวทางแก้ไขกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ของไทยให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพต่อไป รวมทั้งปรับปรุงการช่วยเหลือและคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายให้เหมาะสมเพื่อประโยชน์สูงสุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ถึงการบังคับใช้กฎหมายต่อต้านการค้ามนุษย์ระหว่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ของประเทศไทย และกฎหมายคุ้มครองเหยื่อการค้ามนุษย์ของสหรัฐอเมริกาและวิเคราะห์และเสนอแนะแนวทางแก้ไขกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ของประเทศไทยให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่สำคัญโดยใช้กระบวนการวิธีการวิจัยเชิงเอกสาร (Document Research) ตามแนวทางของ Scott John (2006, p.3-40) ซึ่งมุ่งเน้นศึกษาเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ทั้งของประเทศไทย และต่างประเทศ แบ่งเป็น (1) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 (2) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2558 (3) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2560 (4) Trafficking Victims Protection Act 2000 (TVPA) (5) Trafficking Victims Protection Reauthorization Act of 2003 (TVPA 2003) (6) Trafficking Victims Protection Reauthorization Act of 2005 (TVPA 2005) (7) Trafficking Victims Protection Reauthorization Act of 2008 (TVPA 2008) และ (8) Trafficking Victims Protection Reauthorization Act of 2013 (TVPA 2013) เพื่อนำมาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis) จัดกลุ่มข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายแม่บทและกฎหมายที่เกี่ยวข้องในบริบทของการปราบปรามการค้ามนุษย์ของประเทศไทยและสหรัฐอเมริกา รวมทั้งปัญหาของการบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ของไทยเพื่อโยนไปสู่การศึกษา และจัดทำ “ข้อเสนอแนะด้านกฎหมาย” และ “ข้อเสนอแนะด้านนโยบายและบริหารจัดการ” เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ของประเทศไทย โดยจะมีเนื้อหาครอบคลุมนโยบายและการบังคับใช้กฎหมายของสหรัฐอเมริกาเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ บทบาทและโครงสร้างอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านการค้ามนุษย์เปรียบเทียบระหว่างประเทศไทยและสหรัฐอเมริกา

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษาการบังคับใช้กฎหมายต่อต้านการค้ามนุษย์ระหว่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ของไทย และกฎหมายคุ้มครองเหยื่อการค้ามนุษย์ของสหรัฐอเมริกา ศึกษาและวิเคราะห์ถึงการบังคับใช้กฎหมายต่อต้านการค้ามนุษย์เปรียบเทียบระหว่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ของประเทศไทย และกฎหมายคุ้มครองเหยื่อการค้ามนุษย์ของสหรัฐอเมริกา ผลการวิจัยพบว่า

การดำเนินคดีความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์

จากการศึกษาพบว่าขั้นตอนในการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ในบางประการมีความยุ่งยากซับซ้อน เช่น

-กรณีความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์นั้นเกิดขึ้นกับเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี ป.วิ.อ. ของไทยได้กำหนดให้การสอบสวนต้องทำในสถานที่ที่เหมาะสมและมีสทวิชาชีพร่วมในการสอบสวนด้วย ซึ่งในทางปฏิบัติเป็นเรื่องที่ยุ่งยากสำหรับพนักงานสอบสวน จึงมีการนัดการสอบสวนออกไปเป็นเวลาที่ค่อนข้างนานทำให้ผู้เสียหายบางคนที่ไม่สะดวกในการดำเนินคดีเล็กดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดไป

-กรณีที่ความผิดเกิดขึ้นในหลายเขตอำนาจเพราะการค้ามนุษย์นี้ มักจะทำการเป็นเครือข่ายใหญ่เชื่อมโยงกันทำให้ความผิดเกิดในเขตหลายท้องที่ ซึ่งเจ้าหน้าที่ของไทยก็มักจะทำการสอบสวนความผิดเฉพาะในเขตของตนเอง ไม่อยากทำงานข้ามเขตเพราะจะเกิดความยุ่งยากคดีอีกส่วนหนึ่งจึงหยุดลงในส่วนนี้

-กรณีความผิดที่เกิดขึ้นนอกราชอาณาจักร เช่น การค้ามนุษย์ที่ใช้ประเทศไทยเป็นประเทศต้นทางหรือใช้ประเทศไทยเป็นทางผ่านไปยังประเทศที่สามเหล่านี้ อำนาจการสอบสวนจะเป็นของอัยการสูงสุดซึ่งการส่งเรื่องไปที่อัยการสูงสุด และกว่าจะได้ตัวผู้ได้รับมอบหมายก็กินเวลานาน ทำให้ผู้เสียหายหลายรายเลิกติดตามคดีในส่วนนี้ เป็นต้น

-เหตุที่ผู้เสียหายไม่อาจทำการดำเนินคดีต่อไปอาจมีหลายสาเหตุ เช่น หากผู้เสียหายเป็นชาวต่างชาติต้องถูกส่งตัวกลับประเทศตามอนุสัญญาระหว่างประเทศ หรือบางคนอยากกลับภูมิลำเนาของตน โดยไม่อยากเอาเรื่องกับใคร เป็นต้น

บทกำหนดโทษความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์

ผู้ที่กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 52 คือ ต้องระวางโทษจำคุก 4 ถึง 12 ปี และปรับตั้งแต่ 400,000 – 1,200,000 บาท และในกรณีที่เป็นการกระทำต่อบุคคลที่อายุมากกว่า 15 ปี แต่ไม่ถึง 18 ปี หรือกระทำต่อบุคคลอายุไม่เกิน 15 ปี หรือผู้มีความพิการหรือมีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ กฎหมายกำหนดให้รับโทษหนักขึ้นตามมาตรา 52 วรรคสอง และวรรคสาม คือ ต้องระวางโทษจำคุก 6 ถึง 15 ปี และปรับตั้งแต่ 600,000 – 1,500,000 บาท และต้องระวางโทษจำคุก 8 ถึง 20 ปี และปรับตั้งแต่ 800,000 – 2,000,000 บาท ตามลำดับ

การกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ยังรวมถึงเด็กและหญิงที่ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เด็กและหญิงต่างด้าวที่เข้าประเทศไทยไม่ถูกต้องตามกฎหมายและตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ เด็กและหญิงต่างด้าวที่เข้าประเทศไทยถูกต้องตามกฎหมาย แต่ภายหลังตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ เด็กและหญิงที่มีสัญชาติไทย แต่อาศัยอยู่ในประเทศไทย และตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์

บุคลากรผู้บังคับใช้กฎหมายความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์

จากรายงานการค้ามนุษย์ประจำปี พ.ศ. 2563 ของสถานทูตสหรัฐและสถานกงสุลในประเทศไทย พบว่า ประเทศไทยยังมีการทุจริตและการสมรู้ร่วมคิดของเจ้าหน้าที่รัฐเอื้ออำนวยให้เกิดการค้ามนุษย์และยังคงบ่อนทำลายความพยายามในการปราบปรามการค้ามนุษย์ องค์การนอกภาครัฐบางแห่งทราบถึงการทุจริตจึงลงมือที่จะร่วมงานกับรัฐบาลหรือหน่วยงานบางหน่วยงานในบางคดี และยังคงมีรายงานว่าเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายบางรายลงมือที่จะสอบสวนเจ้าของเรือและได้กักที่มีอิทธิพล รวมทั้งผู้ที่พวกเขาเข้าใจว่ามีความเกี่ยวข้องกับนักการเมือง นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ตำรวจบางรายอาจตั้งใจประนีประนอมการสืบสวนสอบสวนและไม่สามารถให้หลักฐานเพียงพอต่อพนักงานอัยการเพื่อดำเนินคดีค้ามนุษย์ ในปี 2562 ที่ผ่านมามีการสอบสวนกรณีสมรู้ร่วมคิดของเจ้าหน้าที่ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐและกรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI) ส่งตัวเจ้าหน้าที่ให้แก่พนักงานอัยการเพื่อเข้าสู่กระบวนการพิจารณาลงโทษ ศาลพิพากษาลงโทษเจ้าหน้าที่รัฐที่สมรู้ร่วมคิดในอาชญากรรมค้ามนุษย์ 14 คน โดยพิพากษาลงโทษจำคุกเจ้าหน้าที่ 6 ราย ทั้งนี้การพิพากษาลงโทษเจ้าหน้าที่รัฐ 8 รายที่ถูกตัดสินว่ามีความผิดฐานซื้อบริการทางเพศจากเด็กยังคงอยู่ระหว่างดำเนินการ นอกจากนี้ศาลยังเพิ่มระยะเวลาการจำคุกเจ้าหน้าที่ซึ่งถูกตัดสินว่ากระทำความผิดก่อนหน้านี้ในกรณีที่เกี่ยวกับการค้ามนุษย์ผู้อพยพชาวโรฮิงจาอีกด้วย แต่ยังคงพบว่ารัฐบาลใช้การลงโทษทางปกครองต่อเจ้าหน้าที่รัฐที่ต้องสงสัยว่าสมรู้ร่วมคิดบางราย แทนที่จะสอบสวนและดำเนินคดีทางอาญากับคนเหล่านั้น

2. วิเคราะห์และเสนอแนะแนวทางแก้ไขกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ของประเทศไทยให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยพบว่า

ข้อเสนอแนะด้านกฎหมาย

1) การเข้าถึงกฎหมายอย่างทั่วถึงจึงเป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้เหยื่อของการค้ามนุษย์สามารถเข้าถึงและได้รับความเป็นธรรมในการบังคับใช้กฎหมายค้ามนุษย์อย่างเสมอภาค รัฐบาลควรเร่งรัดพัฒนาประสิทธิภาพในการสืบสวน สอบสวนของพนักงานสืบสวนสอบสวน พนักงานอัยการและผู้พิพากษาให้มีความรู้ความเข้าใจถึง ขั้นตอน รูปแบบ และขบวนการค้ามนุษย์ เนื่องจากเป็นอาชญากรรมที่มีความซับซ้อน และต้องอาศัยความเชี่ยวชาญพิเศษในการดำเนินคดี ผู้ศึกษาจึงเห็นว่าควร “พิจารณาจัดตั้งแผนกในศาลยุติธรรมขึ้นมาพิจารณาคดีเกี่ยวกับการค้ามนุษย์โดยเฉพาะหรือกำหนดมาตรการอื่นที่จะเร่งกระบวนการดำเนินคดีการค้ามนุษย์” เพื่อให้การดำเนินคดีเป็นไปอย่างรวดเร็ว และสามารถลงโทษผู้กระทำผิดได้อย่างเหมาะสม

2) เมื่อเกิดความผิดฐานค้ำมนุษย์ขึ้นผู้มีอำนาจสอบสวนที่ไม่มีความรู้ในเรื่องการ ค้ำมนุษย์มากนักก็ไม่สามารถปรับได้ว่า ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นนั้นเข้าองค์ประกอบความผิดฐานค้ำมนุษย์ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ฉบับนี้ หรือไม่ ซึ่งหลายครั้งผู้มีอำนาจสอบสวนได้ปรับเรื่องการค้ำมนุษย์นี้เข้าไปกับความผิดทางอาญา เช่น ความผิดเกี่ยวกับการหน่วงเหนี่ยว กักขัง ซึ่งผู้มีอำนาจสอบสวนมีความรู้ความเข้าใจมากกว่า ผู้ศึกษาเห็นว่าควรมีการบัญญัติบทกำหนดโทษความผิดทางอาญาไว้ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ เพื่อให้ครอบคลุมการกระทำผิดทุกประเด็นจากการค้ำมนุษย์ ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถปฏิบัติงานโดยยึดหลักบทกำหนดโทษในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์เพียงฉบับเดียว ส่งผลให้เกิดความคล่องตัว และรวดเร็วในการดำเนินการคดี ซึ่งเป็นการลดความเสียหายต่อผู้เสียหายในคดีนี้ได้ โดยอาจจะกำหนดเพิ่มเติมในหมวด 6 ว่า “ในกรณีความผิดฐานค้ำมนุษย์ถ้าปรากฏว่าการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ให้ถือว่าเป็นการเป็นความผิดหลายกรรม ให้ลงโทษเรียงตามกระทงความผิด”

3) การทุจริตยังคงเป็นเหตุบ่อนทำลายความพยายามในการปราบปรามการค้ำมนุษย์ เจ้าหน้าที่ของรัฐบางรายมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับอาชญากรรมการค้ำมนุษย์ เช่น การรับสินบนหรือก๊วยเงินจากเจ้าของกิจการและสถานค้าประเวณีที่ซึ่งผู้เสียหายถูกแสวงประโยชน์ เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองที่ทุจริตอำนวยความสะดวกให้มีการค้ำมนุษย์โดยรับสินบนจากนายหน้าและผู้ลักลอบขนคนเข้าเมืองตามแนวชายแดนไทย เจ้าหน้าที่รัฐให้การปกป้องสถานค้าประเวณี สถานบริการทางเพศอื่น ๆ เจ้าของโรงงาน และเจ้าของเรือประมงจากการบุกตรวจค้น การตรวจสอบ และการดำเนินคดี เป็นต้น ผู้ศึกษาจึงเห็นว่าควรมีการกำหนดบทลงโทษเจ้าหน้าที่รัฐที่ทุจริตต่อหน้าที่เพิ่มเติมไว้ให้ชัดเจน เนื่องจากในหมวดที่ 6 ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ยังไม่มีบทบัญญัติบทกำหนดโทษของเจ้าหน้าที่รัฐ โดยอาจจะกำหนดว่า “เจ้าหน้าที่รัฐที่ขัดขวางการสืบสวน การสอบสวน การฟ้องร้อง หรือการดำเนินคดีความผิดฐานค้ำมนุษย์ เพื่อมิให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ถ้าเป็นการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ ต้องระวางโทษ...”

4) ระยะเวลาการคุ้มครองชั่วคราวเพื่อประโยชน์ในการแสวงหาข้อเท็จจริงตามมาตรา 29 ผู้ศึกษาเห็นว่าในส่วนนี้ประสบปัญหาในทางปฏิบัติจากข้อจำกัดของระยะเวลาที่จะสามารถขอให้บุคคลที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเป็นผู้เสียหายอยู่ในความคุ้มครองได้ไม่เกินยี่สิบสี่ชั่วโมง ซึ่งเป็นประเด็นเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของบุคคลตามหลักสิทธิมนุษยชน และการจะขอขยายระยะเวลาให้การคุ้มครองที่เกินกว่ายี่สิบสี่ชั่วโมง ต้องมีความจำเป็นเพียงพอที่ศาลจะอนุญาตและหากจะอนุญาตก็ได้ไม่เกินเจ็ดวัน ผู้ศึกษาเห็นว่าในเรื่องระยะเวลาการคุ้มครองผู้เสียหายหรือเหยื่อของการค้ำมนุษย์ของประเทศไทย ควรปรับปรุงให้สอดคล้องกับระยะเวลาจริงที่ใช้ในการดำเนินคดี โดยอาจจะกำหนดว่า “ในกรณีที่เหตุจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการแสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์และเพื่อคุ้มครองป้องกันภัยแก่บุคคลที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ำมนุษย์ พนักงานเจ้าหน้าที่อาจจัดให้บุคคลดังกล่าวอยู่ในความคุ้มครองเป็นการชั่วคราวได้จนกว่าคดีจะสิ้นสุด”

ข้อเสนอแนะด้านนโยบายและบริหารจัดการ

เพื่อให้สถานการณ์การค้ำมนุษย์ในประเทศไทยลดระดับความรุนแรงลง และมีการจัดการกับปัญหาการค้ำมนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อันจะส่งผลให้ประเทศไทยได้รับการยอมรับจากประชาคมโลกเพิ่มขึ้น ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ของประเทศไทยแม้ว่าจะมีจุดเด่นในด้านการป้องกันและคุ้มครองผู้เสียหายหรือเหยื่อของการค้ำมนุษย์ แต่เนื้อหาของพระราชบัญญัตินี้ มีความเข้มข้นน้อยกว่ากฎหมายคุ้มครองเหยื่อการค้ามนุษย์ของสหรัฐอเมริกา (TVPA) ในแง่ของการบูรณาการสรรพกำลังจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะสถาบันการศึกษา และผู้มีส่วนได้เสียในชุมชนท้องถิ่น อันถือว่าเป็นภาคส่วนสำคัญที่ช่วยเสริมศักยภาพในการต่อต้านการค้ำมนุษย์ นอกจากนี้ พระราชบัญญัตินี้ ยังขาดการบูรณาการในแง่ของอำนาจการบังคับใช้กฎหมายเพื่อดำเนินการทั้งต่อผู้ค้ำมนุษย์รายใหญ่และรายย่อย ผู้ศึกษาจึงเห็นว่าควรมีการกำหนดอำนาจการบังคับใช้กฎหมายของหน่วยงานให้ไม่มีความทับซ้อนกันและภายใต้ข้อกำหนดที่แยกต่างหากจากกัน และควรแก้ไขโดยใช้การดำเนินการเชิงนโยบายและบันทึกความเข้าใจระหว่างหน่วยงาน ซึ่งนอกจากจะขึ้นกับแต่ละองค์กรแล้วยังขึ้นกับ

อยู่กับทัศนคติและความรู้ความเชี่ยวชาญของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในแต่ละหน่วยงานเป็นสำคัญ จึงจะส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพ การบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ของประเทศไทย

2) ประเทศไทยมีการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ มาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ที่ชัดเจน แต่เมื่อนำมาใช้ในการดำเนินการจริงยังไม่สามารถทำได้ตามที่ตั้งไว้ ยังคงพบปัญหาการค้ามนุษย์อย่างต่อเนื่อง ซึ่งแตกต่างกับสหรัฐอเมริกาที่มีการวางนโยบายต่าง ๆ ในการดำเนินการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์อย่างครอบคลุมในทุกหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง เริ่มตั้งแต่หน่วยที่เล็กที่สุดอย่างสถาบันการศึกษา ไปจนหน่วยงานระดับประเทศ โดยนำแนวคิดปฏิบัติที่ดี (Good practices) เป็นหลักการในการวางแผนการดำเนินงาน ผู้ศึกษาเห็นว่าแนวคิดดังกล่าวเป็นแนวคิดที่ควรนำมาปรับใช้กับการดำเนินการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ของประเทศไทย เพื่อสามารถสร้างแนวในการดำเนินงาน

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษาการบังคับใช้กฎหมายต่อต้านการค้ามนุษย์ระหว่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ของไทยและกฎหมายคุ้มครองเหยื่อการค้ามนุษย์ของสหรัฐอเมริกา ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. การดำเนินคดีความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์มีขั้นตอนในการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ในบางประการมีความยุ่งยากซับซ้อน ดังนั้นการเข้าถึงกฎหมายอย่างทั่วถึงจึงเป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้เหยื่อของการค้ามนุษย์สามารถเข้าถึงและได้รับความเป็นธรรมในการบังคับใช้กฎหมายค้ามนุษย์อย่างเสมอภาค รัฐบาลควรเร่งรัดพัฒนาประสิทธิภาพในการสืบสวน สอบสวนของพนักงานสืบสวนสอบสวน พนักงานอัยการและผู้พิพากษาให้มีความรู้ความเข้าใจถึง ขั้นตอน รูปแบบ และ ขบวนการค้ามนุษย์ เนื่องจากเป็นอาชญากรรมที่มีความสลับซับซ้อน และต้องอาศัยความเชี่ยวชาญพิเศษในการดำเนินคดี ผู้ศึกษาจึงเห็นว่าควรพิจารณาจัดตั้งแผนกในศาลยุติธรรมขึ้นมาพิจารณาคดีเกี่ยวกับการค้ามนุษย์โดยเฉพาะ หรือกำหนดมาตรการอื่นที่จะเร่งกระบวนการดำเนินคดีการค้ามนุษย์ เพื่อให้การดำเนินคดีเป็นไปอย่างรวดเร็ว และสามารถลงโทษผู้กระทำผิดได้อย่างเหมาะสม

2. บทกำหนดโทษความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ กฎหมายยังไม่มีบทกำหนดโทษที่ครอบคลุม เนื่องจากความผิดฐานค้ามนุษย์เป็นการกระทำความผิดกรรมเดียวแต่ผิดกฎหมายหลายบท จึงควรมีการบัญญัติบทกำหนดโทษความผิดทางอาญาไว้ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ เพื่อให้ครอบคลุมการกระทำผิดทุกประเด็นจากการค้ามนุษย์ ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถปฏิบัติงานโดยยึดหลักบทกำหนดโทษในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์เพียงฉบับเดียวส่งผลให้เกิดความคล่องตัว และรวดเร็วในการดำเนินการคดี ซึ่งเป็นการลดความเสียหายต่อผู้เสียหายในคดีนี้ได้ โดยอาจจะกำหนดว่า ในกรณีความผิดฐานค้ามนุษย์ถ้าปรากฏว่าการกระทำความผิดอย่างหนึ่งเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ให้ถือว่าเป็นถือว่าเป็นความผิดหลายกรรม ให้ลงโทษเรียงตามกะทบความผิด

3. บุคลากรผู้บังคับใช้กฎหมายความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ การทุจริตยังคงเป็นเหตุบ่อนทำลายความพยายามในการปราบปรามการค้ามนุษย์ เจ้าหน้าที่ของรัฐบางรายมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับอาชญากรรมการค้ามนุษย์ จึงควรมีการกำหนดบทลงโทษเจ้าหน้าที่รัฐที่ทุจริตต่อหน้าที่เพิ่มเติมไว้ให้ชัดเจน เนื่องจากในหมวดที่ 6 ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ยังไม่มีบทบัญญัติบทกำหนดโทษของเจ้าหน้าที่รัฐ โดยอาจจะกำหนดว่า เจ้าหน้าที่รัฐที่ขัดขวางการสืบสวน การสอบสวน การฟ้องร้อง หรือการดำเนินคดีความผิดฐานค้ามนุษย์ เพื่อมิให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ถ้าเป็นการกระทำความผิดอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ ต้องระวางโทษ

4. แนวทางแก้ไขกฎหมายต้องมีพิจารณาถึงความเหมาะสมในการจัดตั้งองค์กรเฉพาะกิจเพื่อป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ เพื่อบูรณาการอำนาจหน้าที่ และสรรพกำลังของหน่วยงานภาครัฐทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และท้องถิ่น เข้ามาเป็นอย่างหนึ่งเดียว เพื่อให้เกิดกระบวนการดำเนินงานที่ครอบคลุมทุกมิติและมีเวทีทำงานร่วมกัน อาจเป็นเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ระดมความคิด ความรู้ และ

การต่อยอดจากผู้ที่เป็นผู้มีความรู้เฉพาะด้าน เพื่อให้ความรู้ที่เหมาะสม สามารถนำมาปฏิบัติได้จริงส่งผลเกิดการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง และเกิดการพัฒนาในที่สุดจึงเป็นหนทางหนึ่งที่ยุติชนมีความเห็นว่าจะเป็ผลดีต่อศักยภาพการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ในทุกมิติ ซึ่งรวมถึงการบังคับใช้กฎหมายด้วย

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการศึกษาการบังคับใช้กฎหมายต่อต้านการค้ามนุษย์ระหว่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ของไทย และกฎหมายคุ้มครองเหยื่อการค้ามนุษย์ของสหรัฐอเมริกา ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

การดำเนินการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ของไทยภายใต้กฎหมายแม่บท คือ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการช่วยเหลือและคุ้มครองผู้เสียหายและเหยื่อการค้ามนุษย์ควบคู่กับการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดภายใต้กลไกการประสานงานและการให้ความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีกระทรวงการพัฒนาการสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นจุดศูนย์กลางของการประสานงานดำเนินการนั้น อาจทำให้การดำเนินการเชิงรุกเพื่อจัดการกับปัญหาการค้ามนุษย์ซึ่งมีความสลับซับซ้อน เป็นภัยคุกคามรูปแบบใหม่และเป็นประเด็นปัญหาระดับโลกไม่สามารถบรรลุประสิทธิผลเท่าที่ควร และเมื่อคำนึงว่าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community) ที่ได้ก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 2015 ซึ่งเป็นหนึ่งในสามเสาหลักของประชาคมอาเซียน และก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายทุน แรงงาน และบริการ ระหว่างประเทศสมาชิกอย่างเสรี อันอาจเป็นปัจจัยผลักดันให้ปัญหาการค้ามนุษย์ในภูมิภาคทวีความรุนแรงขึ้น ประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้จึงเป็นข้อควรคำนึงเพื่อการเพิ่มศักยภาพทั้งต่อการรับมือและการดำเนินการเชิงรุกต่อปัญหาการค้ามนุษย์ของประเทศไทยในปัจจุบันและอนาคต

ดังนั้นการบูรณาการหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายต่อต้านการค้ามนุษย์น่าจะเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยเสริมสร้างศักยภาพของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบังคับใช้กฎหมายมากกว่าการกระจายอำนาจหน้าที่ไปยังหลากหลายหน่วยงาน เนื่องจากการบังคับใช้กฎหมายต่อต้านการค้ามนุษย์ต้องพึ่งพาการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่รัฐเป็นหลัก ซึ่งปัญหาการคอร์รัปชันในประเทศไทยเป็นปัญหาและอุปสรรคใหญ่หลวงต่อประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายต่อต้านการค้ามนุษย์ ดังนั้นการกระจายภารกิจต่อต้านการค้ามนุษย์ไปยังหลายหน่วยงานนอกจากจะทำให้ศักยภาพในการบังคับใช้กฎหมายด้อยประสิทธิภาพแล้ว ยังเป็นช่องทางให้เจ้าหน้าที่ของรัฐคอร์รัปชันได้ง่ายยิ่งขึ้นด้วย และโดยที่อาชญากรรมการค้ามนุษย์เป็นอาชญากรรมที่ทำได้เป็นลำดับสองรองจากอาชญากรรมค้ายาเสพติด ประกอบกับภูมิรัฐศาสตร์ของประเทศไทยมีความเอื้ออำนวยต่ออาชญากรรมค้ามนุษย์ อีกทั้งการค้ามนุษย์มีความสลับซับซ้อนและมักกระทำในรูปแบบขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งมีมิติความมั่นคงระหว่างประเทศเข้ามาเกี่ยวข้อง เนื่องจากการค้ามนุษย์บ่อนทำลายคุณค่าทางเสรีภาพและศักดิ์ศรีขั้นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ อันเป็นหลักการสากลซึ่งทุกประเทศต้องปกป้องภายใต้พันธกรณีระหว่างประเทศ อาชญากรรมค้ามนุษย์จึงถือเป็นภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ประเภทหนึ่งที่สร้างปัญหา และก่อความยุติธรรมระดับโลก ซึ่งประเทศไทยในฐานะสมาชิกสหประชาชาติและภาคี อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร และพิธีสารเพื่อป้องกันปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก เพิ่มเติมอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ต้องร่วมดำเนินการกับนานาประเทศรวมทั้งเพิ่มความเข้มข้นของกระบวนการภายในประเทศเพื่อประสิทธิผลของการต่อต้านการค้ามนุษย์ต่อไป

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวัลภา ทับสุวรรณ (2559, บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการนำการค้ามนุษย์ด้านแรงงานมาเป็นเงื่อนไขในการค้าระหว่างประเทศของประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีผลกระทบต่อกฎหมายไทย ผลการศึกษาพบว่า ประเทศไทยถือได้ว่าเป็นประเทศหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากการค้ามนุษย์ เนื่องจากองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ (Transnational Organized Crime) ได้ใช้ประเทศไทยเป็นที่แสวงหาผลประโยชน์จากการค้ามนุษย์ใน 3 สถานะ กล่าวคือ เป็นทั้งประเทศต้นทาง (Source) ทางผ่าน (Transit) และประเทศปลายทาง (Destination) ของเหยื่อการค้ามนุษย์ โดยปัญหาการค้ามนุษย์นับเป็นปัญหาระดับโลก

ที่ทุกประเทศต่างให้ความสนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศสหรัฐอเมริกาโดยเน้นความสำคัญของการบังคับใช้แรงงาน (Forced labor) และการใช้แรงงานเด็ก (Child labor) ในอุตสาหกรรมการผลิตสินค้าและบริการที่นำเข้ามาในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งส่งผลกระทบต่อประเทศไทยในฐานะที่ประเทศสหรัฐอเมริกาคือประเทศคู่ค้าที่สำคัญต่อธุรกิจการส่งออกสินค้าของประเทศไทย อันอาจทำให้สินค้าที่ประเทศไทยส่งออกไปยังประเทศสหรัฐอเมริกานั้นมีจำนวนลดลง เพื่อให้ประเทศไทยได้รับการจัดอันดับที่ดีในสายตาของนานาชาติอารยประเทศ จึงต้องมีความพยายามที่จะนำการคุ้มครองด้านสิทธิมนุษยชนและด้านสิทธิแรงงานเข้ามาเป็นเงื่อนไขในทางการค้าระหว่างประเทศ ดังนั้นการทำความเข้าใจประเด็นต่าง ๆ ของการค้ามนุษย์นั้นจึงมีความสัมพันธ์กับการค้าระหว่างประเทศและมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ประโยชน์

1.1 เสริมสร้างความตระหนักรู้แก่ภาคประชาชน เพื่อให้เกิดความรู้สึกร่วมต่อคุณค่าความเป็นมนุษย์และความร้ายแรงของปัญหาการค้ามนุษย์ที่ และต้องปลูกฝังค่านิยมมิให้มองเพียงผลประโยชน์ที่ตนได้รับจากแรงงานคนต่างด้าวซึ่งเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ทั้งที่รู้และไม่รู้มาเพื่อรับใช้ในครัวเรือนหรือในสถานบริการต่าง ๆ

1.2 ควรบรรจุเนื้อหาวิชา บทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ลงในหลักสูตรอบรมข้าราชการประจำทุกระดับของทุกกระทรวง เพื่อสร้างความตระหนักรู้ในการปฏิบัติหน้าที่ และความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้อำนาจในฐานะพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของผู้ปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะเพิ่มเติม เพื่อให้ทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในการกระบวนการปฏิบัติงาน

2.2 ควรนำคดีค้ามนุษย์ที่เกิดขึ้นทั้งหมดมาศึกษาว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อความสำเร็จในบังคับใช้กฎหมายการค้ามนุษย์

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุพัตรา แผนวิจิต ที่ให้คำปรึกษาแนะนำและทำให้งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีมีคุณค่า และขอขอบพระคุณทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

ประสงค์ มหาสิทธิ์กุล. (2552). *การป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์*. กรุงเทพฯ: ศาลฎีกา.

วรรณวนิช สว่างแจ้ง. (2558). *ปัญหาการค้ามนุษย์ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (การค้ามนุษย์ในเด็ก)*. กรุงเทพฯ: สำนักงาน

เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

วัลภา ทับสุวรรณ. (2559). *การนำการค้ามนุษย์ด้านแรงงานมาเป็นเงื่อนไขในการค้าระหว่างประเทศของประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีผลกระทบต่อกฎหมายไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สถานทูตสหรัฐและสถานกงสุลในประเทศไทย. (2563). *รายงานการค้ามนุษย์ประจำปี พ.ศ. 2563*. กรุงเทพฯ: สถานทูตสหรัฐและสถานกงสุลในประเทศไทย.

Scott, J. (2006). *Documentary Research*. California: SAGE Publications Ltd.